

ARCHITEKTURA W KONTEKŚCIE

Szkoła w Krakowie

Budowa gmachu szkoły w Krakowie, realizowana według projektu Biura Architektonicznego Barycz i Saramowicz, dowodzi, że komercyjne inwestycje mogą nie tylko się opłacać, lecz także służyć dobru wspólnemu i wyższej idei. Jest również przykładem zastosowania innowacyjnych materiałów i technologii, a przede wszystkim nowatorskiego podejścia do zagadnień projektowania architektonicznego obiektów oświaty i wychowania.

dr arch. Rafał Barycz
dr arch. Paweł Saramowicz

Gmach szkoły zlokalizowany jest w sercu historycznego Krakowa, w dzielnicy Zwierzyniec, przy ul. Senatorskiej 39, w miejscu o szczególnym znaczeniu ze względów kulturowych, historycznych i urbanistycznych. Sąsiaduje z barokowym kościołem (pod wezwaniem św. Augustyna i św. Jana Chrzciciela) oraz klasztorem Sióstr Norbertanek, którego historia sięga II połowy XII wieku. Nieco dalej, na wschodnim zakończeniu masywu Wzgórza św. Bronisławy, położony jest romański kościół Najświętszego Salwatora, a naprzeciw niego – wykonana na planie ośmiokątnej, z drewna, w konstrukcji zrębowej, barokowa kaplica św. Małgorzaty i św. Judyty, datowana na rok 1690¹. W zamyśle twórców budynku, architektów Rafała Barycza i Pawła Saramowicza wraz z zespołem Biura Architektonicznego Barycz i Saramowicz, kreowana w tak zobowiązującym sąsiedztwie architektura odznaczać się musi mistrzowską powściągliwością i właściwym osadzeniem w kontekście.

Architektoniczne „never-ending story”

Wieloetapowa realizacja budynku to architektoniczne „never-ending story”. Budynek został zaprojektowany w 2006 roku dla Zespołu Szkół Społecznych nr 6 Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Krakowie, jednej z najbardziej renomowanych niepublicznych placówek oświatowych miasta (fot. 1). Od 2010 roku zmienił się organ prowadzący szkołę. Właścicielem Prywatnej Szkoły Podstawowej i Gimnazjum Salwator został inwe-

Innowacyjne rozwiązania w projekcie:

- niecka basenowa ze stali nierdzewnej w technologii Berndorf
- boniowana elewacja z ręcznie obrabianej cegły silikatowej
- okładzina elewacyjna z wysoko przetworzonego drewna marki Prodem
- zielone fasady
- funkcjonalno-przestrzenny układ gmachu

stor budynku Spółka Akcyjna ASCO. Wyjątkowa jakość nauczania i wychowania, świetna lokalizacja oraz najnowocześniejszy budynek oświatowy w Krakowie sprawiają, że zapisy do szkoły dokonywane są z wieloletnim wyprzedzeniem, zaraz po urodzeniu dziecka. Wychodząc naprzeciw potrzebom, nowy właściciel zdecydował o rozbudowie szkoły i stworzeniu w ramach oferty dla dzieci podwójnych oddziałów dla każdej grupy wiekowej. W związku z tym w roku 2012 zrealizowano według projektu Barycza i Saramowicza kolejny etap inwestycji, polegający na jej nadbudowie (fot. 2-6).

W najbliższych latach zostanie wzniesione nowe skrzydło budynku, projektu naszego biura architektonicznego. Powstaną w ten sposób nowe sale lekcyjne, w tym pracownie multimedialne, co umożliwi otwarcie kolejnego oddziału szkolnego, a później także liceum. Rygorystycznie przestrzega się tu bowiem zasady, że w jednej klasie nie powinno się uczyć więcej niż osiemnaścioro dzieci. W nowym skrzydle znajdzie się pełnowymiarowa pływalnia szkolna, z niecką basenu wykonaną ze stali nierdzewnej w technologii Berndorf, zaopatrzona w pełny zespół szatniowy i natryskowo-sanitarny oraz małe spa. W tej części budynku będzie się też mieściła duża audytorium aula szkolna. Pełne zakończenie inwestycji planowane jest około 2016 roku.

Swój ogromny sukces szkoła zawdzięcza niezmiennie wysokiemu poziomowi nauczania, autorskiemu, humanistycznemu podejściu do zagadnień wychowania, ale w niewielkim stopniu także architekturze i funkcjo-

nalności swojego gmachu, uznawanego za jeden z najnowocześniejszych budynków oświaty i wychowania współczesnej Polski.

Zrealizowany w pierwszym etapie budynek zawierał w sobie podstawowe funkcje, stosowne dla nowoczesnej oświaty. Na parterze ulokowano hall główny z wydzieloną recepcją i sklepikiem szkolnym oraz przylegającą świetlicę. Strefowanie funkcjonalne parteru obejmowało: zespół pomieszczeń szkoły podstawowej dla dzieci młodszych, z salami lekcyjnymi 1-3 i klasą zerową; zespół pomieszczeń z salą gimnastyczną wraz z pomieszczeniami przebieralni, natrysków i ustępów, pokojem trenera oraz magazynem podręcznym; a także pomieszczenia szatni i zaplecza techniczno-gospodarczego. Na piętrze znalazły się strefy: zespołu pomieszczeń szkoły podstawowej dla dzieci starszych, z salami lekcyjnymi 4-6; zespół administracyjno-socjalny z dwoma gabinetami dyrektora i zastępcy, pokojem nauczycielskim i gabinetem psychologa; zespół pomieszczeń gimnazjum (w tym sale lekcyjne z zapleczem, przystosowane do nauczania przedmiotów biol.-chem.-fiz.); pracownia komputerowa i biblioteka z mediateką. Ponadto pomieszczenia porządkowe, magazyn zasobów szkolnych i warsztat podręczny. Na galerii zlokalizowano widownię sali gimnastycznej.

Zrealizowana w kolejnym etapie nadbudowa budynku stanowiła powtórzenie funkcji z istniejącego pierwszego piętra z dwoma wyjątkami: nad salą gimnastyczną zaprojektowano dwie sale lekcyjne i salę do ćwiczeń (rytmika etc.) dla uczniów klas młodszych, zaopatrzoną w przebieralnię, osobno dla

chłopców i dziewcząt; ponadto w części południowo-wschodniej zmniejszono kubaturę w porównaniu do niższej kondygnacji i zaplanowano sekretariat oraz pokój dyrekcji z tarasem. Powstały kolejne sale lekcyjne, kantyna szkolna i pracownia multimedialna.

Basen przyszkolny

Istotnym punktem nowego skrzydła budynku będzie usytuowana w jego podziemiach hala basenowa. Zaprojektowano czterotorowy basen pływacki o wymiarach 25 x 10 m i głębokości 1,50-1,80 m. Obiekt zaprojektowano z uwzględnieniem wytycznych programowo-funkcjonalnych dawnego Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki dotyczących krytych pływalni.

Strefa pływalni składa się z oddzielnych modułów funkcjonalnych. W skład zespołu wejściowego wchodzi: hall główny, będący głównym węzłem komunikacyjnym, zintegrowana z nim kasa z systemem kontroli dostępu i oddzielnymi ruchami wejścia oraz wyjścia, szatnia na ubrania wierzchnie, stanowiska do suszenia włosów, zespół sanitarny połączony z pomieszczeniem porządkowym oraz węzeł socjalny pracowników. Centralnym punktem zespołu basenowego jest hala basenowa. Znajduje się tu również punkt pierwszej pomocy ratownika oraz pokój trenera z bezpośrednim wglądem na halę, zespół odnowy biologicznej wyposażony w wanny z hydromasażem, saunę, natryski i WC, a także pomieszczenie porządkowe połączone z magazynem sprzętu basenu. Kolejną strefę stanowią trzy zespoły przebiegłościowo-natryskowe, w tym przeznaczony dla osób niepełnosprawnych (rodzinny). Widownię pomyślano na około 60 osób i połączono z mini-kawiarnią. Zespół techniczny basenu obejmuje pomieszczenia dozowania i magazynowania środków dla uzdatniania wody basenowej oraz inne przestrzenie technologii basenu.

Na trzech poziomach kondygnacji podziemnych zlokalizowano parking, do którego wjazd i wyjazd zorganizowano z wykorzystaniem systemu windy samochodowej.

Inne wyróżniki obiektu

Dominantą budynku będzie audytorijna aula szkolna. Zaprojektowano tam widownię na 330 miejsc (w tym 58 miejsc na loggii). Projektując widownię auli, starano się zapewnić jak najlepszą widoczność, komfort widzenia, a zarazem jak najprostszą ewakuację. W związku z takimi dezyderatami widownia powinna być z jednej strony jak najbardziej, a z drugiej jak najmniej stroma. Szukając kompromisu przyjęto jak najniższy profil (prostoliniowy) widowni, z jednoczesnym zapewnieniem widzom dobrej widoczności. Projektując widownię, założono, że będzie ona przeznaczona dla modelowego ucznia, którego odległość oczu od podłogi wynosi

około 110 cm (dorosły mężczyzna 126 cm, dorosła kobieta 117 cm). Zaprojektowano też scenę o wymiarach 5 m wysokości i 8 m szerokości i proscenium o wysokości 102 cm. Scena połączona jest z dwiema garderobami i z magazynem podręcznym. Nad samą sceną znajdują się pomieszczenia techniczne do obsługi oświetlenia i scenografii, połączone niezależnym wejściem z klatką schodową. Zespół obsługi audytorium składa się z pomieszczenia elektroakustyka, kabin tłumaczy oraz projektorni. W skład zespołu magazynów audytorium wchodzi: magazyn znajdujący się pod sceną z bezpośrednim dostępem do foyer i magazyn sceny, który połączony jest z dużym magazynem znajdującym się pod widownią. Aulę poprzedza obszerne foyer.

W nowym skrzydle budynku znajdują się dwadzieścia dwie sale lekcyjne, niektóre z zapleciami technicznymi, sale komputerowe, a ponadto kolejna szatnia szkolna, pokoje nauczycielskie, pokoje psychologa oraz pedagoga szkolnego, a także magazyny zasobów szkolnych. Po rozbudowie szkoła będzie w pełni przygotowana infrastrukturalnie do otwarcia liceum.

Lokalizacja budynku wydaje się egzemplifikacją właściwego planowania przestrzennego, niestety nieczęsto widzianego w dzisiejszych czasach. Szkoła sąsiaduje bowiem od wschodu z budynkami Gimnazjum im. Ks. Józefa Poniatowskiego, Liceum im. dra Henryka Jordana oraz Przedszkola Samorządowego, wraz z towarzyszącymi im boiskami sportowymi. Powstał tym samym w pięknym miejscu miasta spory kwartał zabudowy, dedykowany kształceniu i wychowaniu młodego pokolenia.

Zaprojektowany w Biurze Architektonicznym Barycz i Saramowicz budynek szybko stał się jedną z ikon nowoczesnego Krakowa i zyskał szeroką renomę. Portal architektoniczny „Bryła” postawił go pośród tak wybitnych dzieł architektonicznych, jak kolorowe liceum w Gentofte projektu Soren Robert Lund czy zaprojektowany przez 3XN Architects gmach Orestad College w Kopenhadze². Z kolei tygodnik „Newsweek” w artykule zatytułowanym „Niezła szkoła” pisał, że to

budynek „kojarzący się z najlepszymi dokonaniami polskiego modernizmu”³. Nowy gmach Zespołu Szkół Społecznych był też finalistą plebiscytu na najpiękniejszą inwestycję Krakowa mijającego dwudziestolecia⁴.

Architektura, która żyje

O linearnym rzucie i fizjonomii budynku zdecydowała jego lokalizacja nad samym brzegiem rzeki Rudawa, która nieopodal uchodzi do Wisły. Przestrzenne założenie gmachu szkoły konstituuje nowy kwartał zabudowy, pomiędzy ulicami Senatorską a Salwatorską. Będzie to najdłuższa elewacja nowoczesnego Krakowa (rys. 1). Położony na styku Rudawy z Salworem i Zwierzyńcem, z ich modernistyczną przedwojenną tradycją, budynek stanowić ma syntezę krajobrazu kulturowego z naturalnym. Stąd stosownym pomysłem jest stworzenie zielonej fasady. Kształtują ją nowoczesne lizeny z cięgien stalowych, stanowiące ekrany, po których wspina się winobluszcz pięciokłapowy. To architektura, która żyje.

Horyzontalna architektura budynku nawiązuje do linii rzeki. Dodatkowo zyskuje ona wertykalny podział, poprzez zastosowanie różnych materiałów licowych. Jest to swego rodzaju „architektura sandwichowa”. Specjalne boniowanie z ręcznie obrabianej cegły silikatowej uzyskało kontrapunkt w postaci eleganckiej okładziny z wysokoprzetworzonego drewna marki Prodema, w kolorze moca. Ten innowacyjny materiał, produkowany w Hiszpanii, znany jest z wielu realizacji postępowej architektury. Tylne elewacje budynki, o zwielokrotnionej artykulacji otworów okiennych to współczesna reinterpretacja archetypu murów obronnych, otaczających pobliski klasztor Norbertanek.

Przypisy

- 1] „Katalog zabytków sztuki w Polsce. Kraków. Zwierzyńiec. Nowy Świat. Półwiecie Zwierzyńskie. Kościoły i klasztory”, Instytut Sztuki PAN, Warszawa 1995.
- 2] „Architektoniczna reforma szkolnictwa”, [w:] Bryła, 15.01.2009.
- 3] Geremek Rafał, „Niezła szkoła”, [w:] Newsweek Polska, nr 9/2009.
- 4] „Kraków. Architektura i przestrzeń miasta u progu XXI wieku”, Urząd Miasta Krakowa, Kraków 2010.

Rys. 1. archiwum Biuro Architektoniczne Barycz i Saramowicz

3

Specjalne boniowanie z ręcznie obrabianej cegły silikatowej uzyskało kontrast w postaci eleganckiej okładziny z wysoko przetworzonego drewna marki Prodema, w kolorze mocca.

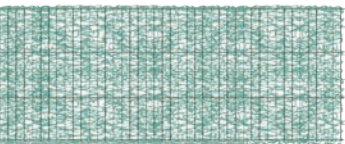
5

6

4

Będzie to najdłuższa elewacja nowoczesnego Krakowa. Zieloną fasadę kształtują nowoczesne lizeny z cięgien stalowych, stanowiące ekrany, po których wspina się winobluszcz pięciokłapowy.

